

**Istoria dreptului românesc /Dejiny rumunského práva/, zväzok I.,
Akademické vydavateľstvo, Bukurešť 1980, str. 664**

Kolektív 14 významných rumunských právnych historikov pod vedením koordinátora Joana Ceterchiho pripravil prvý zväzok dejín rumunského práva. Zodpovedným vedeckým redaktorom zväzku bol Vladimír Hanga a vedeckým tajomníkom Liviu Marcu. Koordinátor v úvode vysvetľuje, že druhý zväzok tohto kolektívneho diela sa bude zaoberať obdobím kapitalizmu a začne sa rozkladom feudalizmu v 18. storočí. Tretí zväzok venujú autori vývoju socialistického práva počnúc sociálnou a národnou, antifašistickou a antiimperialistickou revolúciou, prejdúc cez etapu rozvinutej socialistickej spoločnosti a končiac kladením základov komunizmu v Rumunsku (str. 6).

Prvý zväzok sa delí na dve základné časti. Prvá hovorí o pôvode práva a o práve otrokárskoho typu a je relatívne krátka. Obsahuje 90 strán (str. 31-124). Druhá časť je oveľa objemnejšia a na 475 stranách má za predmet feudálne právo (str. 127-601).

Autori pojali do prvej časti jednak všeobecné úvahy o spoločenských a historických podmienkach prvotnospolnej a otrokárskej spoločnosti a v osobitnom oddieli uviedli pramene antického práva (str. 34). Popisujú primitívnu organizáciu, neskorší rozklad prvotnospolnej spoločnosti a postupný vznik štátu a práva. Osobitnú pozornosť venujú géto-dáckému obdobiu vývoja, v ktorom sledujú organizáciu štátnej moci, trestné právo a trestný proces, právny režim osôb a rodiny, majetkové vzťahy, záväzky a zahraničné vzťahy. Treba tu potvrdiť, že rumunskí právni historici vedome nadväzujú na géto-dácke obdobie tesne pred naším letopočtom a vyzdvihujú najmä panovníkov Burebistu a Decebala.

V prvej časti rozoberajú autori aj rímske právo na území Dácie (str. 83-124). Venujú pozornosť aj organizácii štátu v rímskej Dácii (politický systém, ústredné orgány štátnej správy, miestna správa, financie a vojenstvo). Pri právnych inštitúciách sledujú osoby, manželstvo, rodinu, majetkové vzťahy, záväzky a zmluvy a trestné právo a procesom. Sledujú aj osudy autochtonného obyvateľstva a rímsko-byzantské inštitúcie na dolnom Dunaji.

V druhej časti o feudálnom práve si autori rozdelili svoju prácu na prvotné začiatky tvorby feudálnej právnej úpravy (prvá kniha) a na právo v epoche rozvinutého feudalizmu (druhá kniha).

V prvej knihe hovoria autori o tom, ako sa prejavilo a ako sa potvrdilo rumunské feudálne právo a platný právny systém, nazývaný tiež ius Valachicum (kapitola o autochtonnom politickom a právnom živote v epoche invázie kočovných národov, kapitola o tvorbe ne-

závislého rumunského feudálneho štátu na str.172-189 a kapitola o ius Valachicum, o jeho rozšírení a jeho inštitúciách na str. 172-189).

Druhá kniha má bohatšie členenie. Začína obšírnymi všeobecnými spoločensko-ekonomickými a politickými úvahami o etape rozvinutého feudalizmu, oboznamuje s prameňmi feudálneho práva, venuje osobitnú (III.) kapitolu pozemkovému vlastníctvu, ako základnej inštitúcii feudálnej spoločnosti. Zaoberá sa aj feudálnymi privilégiami a imunitami. Za túto kapitolu by som zaradil kapitolu o dejinách feudálneho a politického a právneho myslenia na území Rumunska, ktorú autori celkom neadekvátne umiestnili do III. oddielu o právnych inštitúciách (ako 5. kapitolu).

V ďalšom druhom oddieli druhej knihy je rozbor organizácie štátu: vojvodstvo a kráľovstvo, stavy, zhromaždenia šľachticov, snemy v Sedmohradsku, Rada vladára, ústredná štátna správa, guvernér malého Valašska, miestna správa, finančná, vojenská, cirkevná a súdna organizácia, súdne konanie, trestné činy a tresty a právny režim v medzinárodných vzťahoch.

Konečne, v tretom oddieli (str. 471-581) sa autori vyrovnávajú s právnymi inštitúciami: právne postavenia osôb, príbuzenstvo, rodina, dedenie, vlastnícke právo, záväzky a zmluvy.

Okrem jedinej štrukturálnej pripomienky si pre jazykové ťažkosti nedovoľujeme voči recenzovanému dielu uplatniť nejaké iné obsahové námietky. Chceme len zdôrazniť, že svojím vonkajším vzhľadom a vnútorným členením je základným systémom v odbore dejín rumunského štátu a práva. I keď jeho nadpis hovorí len o dejinách práva, sú tu zahrnuté aj dejiny štátu, dokonca aj dejiny politického a právneho myslenia. Kolektívne dielo sa zakladá aj na pôvodnom archívnom výskume a je vybavené patričným poznámkovým aparátom. Okrem toho je v diele obsiahla bibliografia k prvému zväzku (str. 603-642), v ktorej sa citujú základné domáce a zahraničné (najmä tiež maďarské) diela v abecednom poradí ich autorov podľa základných kapitol recenzovanej práce.

Pokiaľ nám jazyková bariéra dovolila, overili sme si jasný spôsob vyjadrovania sa autorov, ich snahu po najjednoduchšej štylizácii. Preto, i keď ide o základný systém dejín rumunského štátu a práva, predsa si myslím, že k práci siahnu kvôli jej ľahkej zrozumiteľnosti aj vysokoškolské študenti práva a histórie. Knižka je, totiž vybavená aj početnými schémami a grafmi (41) a ilustráciami (48), ako aj vecným registrom (str. 603-642). V úvode na stranách 25-28 sú uvedené použité skratky.

Jednotlivé kapitoly sú podpísané príslušnými spoluautormi kolektívneho diela, čo tiež vzbudzuje dôveru v autorský kolektív.

Leonard Bianchi